

Water,
Land & Dijken *Sterk in
plattelandsnatuur*

Jaarverslag 2018

De 500 agrarische leden van Water, Land en Dijken zetten zich, samen met vrijwilligers, in voor weidevogels aantrekkelijk landschap, schoon water en een gezonde bodem. We realiseren waardevolle plattelandsnatuur in samenhang met agrarisch ondernemerschap.

Voorwoord

We staan met zijn allen voor grote uitdagingen. Of het nu gaat om behoud van biodiversiteit, beperken van bodemdaling of het realiseren van kringlooplandbouw, het zijn grote vraagstukken waar de landbouw mee aan de slag kan en moet. Niet omdat boeren de veroorzaker van alle problemen zijn maar meer omdat de oplossingen niet zonder boeren kunnen. En dat begint met praten met de boeren in plaats van over de boeren. Dat betekent ook dat we mee willen denken maar ons niet alles laten aanpraten. Ik bewonder de veerkracht van onze leden in het meedenken, meedoen en het geloven in kansen. Een goede beloning is daarbij een randvoorwaarde.

Bij Water, Land & Dijken geloven we dat landbouw en natuur elkaar kunnen versterken. In 2018 testten we nieuwe werkwijzen, deden we onderzoek en bemoeiden we ons met beleid. Onze 500 leden en 600 vrijwilligers werkten daarnaast dagelijks aan de basis: zorgen voor een aantrekkelijk en biodivers landschap. In dit jaarverslag presenteren we u met trots de resultaten van 2018.

Sjaak Hoogendoorn
Voorzitter Water, Land & Dijken

A photograph of two ducks in a pond. The duck on the left has its wings spread wide, showing a mix of brown and white feathers. The duck on the right is smaller and has its wings tucked. Both ducks have long, straight bills and are standing in shallow water. The background is a soft-focus green field.

Effectieve weidevogelbescherming

Beleid uitvoerbaar maken

Het was een goed jaar voor de weidevogels in ons werkgebied. Zo'n 500 boeren hebben zich samen met 600 vrijwilligers op bijna 5.300 ha met hart en ziel ingezet voor de grutto en andere soorten.

Alle inspanningen zijn heel effectief gebleken, we hebben bijna 100 broedparen per 100 hectare agrarisch natuurbeheer weten te realiseren. Een resultaat om trots op te zijn!

De koude periode aan het begin van 2018 leek een negatief effect te hebben op de weidevogels. De kieviten die al kuikens hadden moesten hard werken aan de overleving van hun kroost. Maar de goede weersomstandigheden daarna én de bereidheid van de boeren om een laagje water in greppels of op het land te zetten, zorgde voor voldoende voedsel voor de vogels. Tijdens het seizoen is ook nog 500 ha last minute beheer afgesloten: boeren stelden het maaien op het laatste moment uit om de weidevogels te kunnen laten schuilen in deze percelen. Ook hebben we materiaal aangeschaft in 2018 ter bescherming van de weidevogels. Knalgele nestkappen en akoestische wildverdrijvers bijvoorbeeld.

Knalgele nestkappen

Om nesten te sparen bij het gebruik van de sleepslangbemester heeft WLD nestkappen aangeschaft en in bruikleen gegeven aan loonwerkers en eigenaren van sleepslangbemesters. Deze kappen kunnen voor het bemesten met de sleepslangbemester over de op het perceel aanwezige weidevogelnesten worden geplaatst. De knalgele nestkap is van ijzer en voorzien van 4 ijzeren poten die over het nest, de grond in wordt gedrukt. Hierdoor kan de slang eenvoudig over het nest glijden zonder dat het beschadigd. Door de knalgele kleur zijn de kappen eenvoudig terug te vinden na het bemesten. Aan het werk voor weidevogels.

Akoestische wildverrijver

De akoestische wildverrijver is ontwikkeld in Duitsland voor het redden van o.a. jonge reeën en hazen. Het gebruik ervan heeft geleid tot 60 a 70% minder maaislachtoffers. Gebleken is dat ook weidevogels en eenden gered kunnen worden door het gebruik van het apparaatje. Water, Land & Dijken heeft er in 2018 vijftien besteld en uitgedeeld. De resultaten zijn positief. De wildverrijver is een klein apparaatje dat eenvoudig op de voorkant van de trekker is gemonteerd en kan via een kabel op een elektriciteitsaansluiting van 12 volt in de cabine worden aangesloten. De hoge toon die de akoestische wildredder produceert is van ver te horen en zorgt ervoor dat dieren op de vlucht slaan. Het geluid bereikt minimaal 25 meter. Vliegvlugge pullen en broedende eenden kunnen gered worden door het gebruik van deze wildverrijver.

Aan het werk voor weidevogels

Hier een paar mooie voorbeelden van hoe boeren hun agrarische werkzaamheden aanpassen tijdens het weidevogelseizoen, zoals het weiland onder laten lopen voor een drassige grond, ruige mest op het land strooien voor meer insecten - en dus voedsel - of het uitstellen van maaien zodat de gruttokuikens veilig in het wat hogere gras kunnen opgroeien.

Drie van onze boeren in beeld

Nico Noom:

"Poldernatuur is meer dan weidervogels"

www.waterlandendijken.nl/nico-noom

Familie Roos:

*"We gaan voor rijk bodemleven,
voor goede groei"*

www.waterlandendijken.nl/familie-roos

Jaap Prins:

*"Percelen klaarmaken voor
weidervogels geeft voldoening"*

www.waterlandendijken.nl/jaap-prins

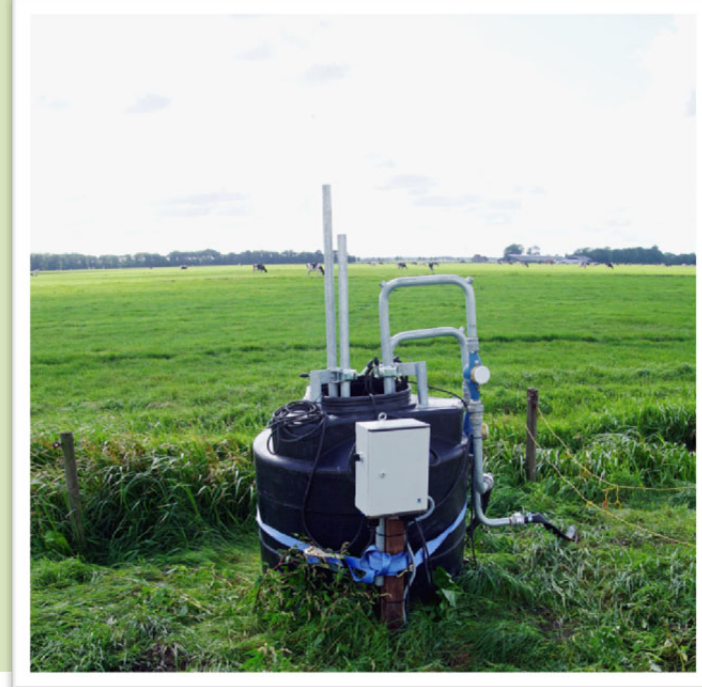
Tegengaan van bodemdaling

Vernatting van de bodem helpt bodemdaling tegen te gaan. Daarom zijn we in 2018 gestart met een pilot met drukdrains in een perceel in Assendelft. Het resultaat van het eerste jaar testen was veelbelovend!

Onderwaterdrainage

Als veenbodem nat blijft komt er minder zuurstof in de bodem en zal het veen minder oxideren.

Reden om in het Innovatie Programma Veen diverse proeven te nemen met vernatting van de bodem. Een deelproject is natte veeteelt, in Assendelft hebben we op zo'n 15 ha drukdrains aangelegd. Hiermee kunnen we de percelen vernatten tijdens de drogere zomermaanden. Daardoor zakt de grondwaterstand in de zomerperiode niet of minder en zal de bodem minder dalen.

Peilbuizen meten

Naast de percelen met drukdrains liggen referentiepercelen zonder drains. Dit om het effect van de drukdrains te kunnen vergelijken en beoordelen. In alle percelen staan peilbuizen waarmee de grondwaterstand kan worden gemeten.

Een groep vrijwilligers gaat wekelijks het land in om de 150 peilbuizen uit te meten.

De droge zomer van 2018 was een goed jaar om de werking van de drains te testen. De resultaten zijn veelbelovend; het verschil in grondwaterstand tussen percelen met drains en referentiepercelen was op sommige dagen meer dan één meter.

Signaal aan de provincie

De provincie Noord-Holland heeft in 2018 een notitie over bodemdaling opgesteld. In december 2018 werden de richtinggevende uitspraken besproken in de Provinciale Staten.

Veel boeren togen met circa 100 trekkers naar het provinciehuis om een krachtig signaal af te geven welke gevolgen het voorgenomen beleid voor hun bedrijven en voor het landschap heeft.

Tijdens de vergadering is aan dit signaal kracht bijgezet door goede inspraakreacties van boeren en agrarische organisaties, waaronder Water, Land & Dijken.

Impuls voor de biodiversiteit

Natuur en biodiversiteit in Nederland zijn afgenomen en staan onder hoge druk. Ook in het agrarisch gebied. Daar liggen grote kansen en een verantwoordelijkheid voor Water, Land & Dijken.

12 km extra aan natuurvriendelijke oevers

Water Land & Dijken heeft met steun van de Europese Unie bijna 12 km natuurvriendelijke oever kunnen aanleggen. Natuurvriendelijke oevers zorgen ervoor dat de slootkanten niet verder afkalven en er wordt een moeraszone langs de slootkant gecreëerd met riet of andere moerasplanten. Deze oevers zorgen voor meer biodiversiteit.

Inventarisatie in de botanische weideranden

Een van de beheerpakketten uit het agrarisch natuurbeheer is de botanische weiderand. Boeren houden een strook van 2 meter vanaf de slootkantweiderand vrij van bemesting, bagger en bestrijdingsmiddelen. Zo ontstaat hier een betere groeiplaats voor verschillende planten. Vrijwilligers hebben in 2018 34 weideranden op aanwezige plantensoorten geïnventariseerd. In de meeste randen werden een diversiteit aan plantensoorten gevonden, wat goed is voor onder andere biodiversiteit, stevigheid van de slootkanten en gezondheid van vee.

Bloeiende akkerranden

Ook in de akkerbouwgebieden van ons werkgebied zetten we ons in voor biodiversiteit. In de Beemster en Schermer hebben in 2018 meerdere akkerbouwers kruidenrijke akkerranden ingezaaid langs de perceelranden. Deze bloemstroken zijn goed om de algemene biodiversiteit op en rondom het bedrijf te vergroten en voor natuurlijke plaagbestrijding.

Een belangrijke functie van akkerranden is het verbeteren van de waterkwaliteit. Doordat de akkerrand een buffer vormt tussen de akker en naastgelegen oppervlaktewater, vindt er minder uitspoeling van (chemische) bestrijdingsmiddelen en meststoffen en minder erosie plaats.

Werken aan bodem- en waterkwaliteit

Een gezonde bodem en voldoende schoon water zijn letterlijk de basis voor duurzame landbouw. Daarom leidden we in 2018 weer nieuwe bodemcoaches op. We waren nauw betrokken bij de ontwikkeling van het nieuwe Landbouwportaal Noord-Holland. En onze leden staken hun nek uit door mee te doen met pilots: tien van onze leden testten het nieuwe beheerpakket voor kringlooplandbouw en twintig leden experimenteerden met ‘bodemafhankelijk bemesten’.

Geopend: Landbouwportaal Noord-Holland

In mei 2018 ging het Landbouwportaal Noord-Holland open voor alle agrariërs in Noord-Holland. Deze website biedt toegang tot informatie, kennis en subsidiemogelijkheden om de bodem- en waterkwaliteit te verbeteren.

Water, Land & Dijken denkt en beslist namens de agrarische collectieven in Noord-Holland mee in de ontwikkeling van het portaal, de thema's en de lijsten met mogelijke maatregelen.

Bodemcoaches in actie

Water, Land & Dijken leidde eerder al bodemcoaches op voor veehouderijen in veenweide gebied; in 2018 kwamen daar nog eens vijf bodemcoaches bij voor de akkerbouw en bloembollensector.

Via het Landbouwportaal Noord-Holland kunnen agrariërs kosteloos een bodemcoach op het bedrijf krijgen. Ze analyseren samen de bodemconditie en de agrariërs krijgen advies voor duurzaam bodemgebruik.

Oefenen met het nieuwe kringlooppakket

In 2018 hebben 10 melkveebedrijven in ons werkgebied een kringloop-beheerpakket ontwikkeld en in de praktijk getoetst. Doel van het pakket is agrarische ondernemers te motiveren een extra stap te zetten met kringlooptandbouw. En dit te doen via een integrale aanpak van nutriënten, een betere benutting van nutriënten en organische stof binnen het bedrijf, de bodemkwaliteit te verbeteren en verliezen te voorkomen.

Het project loopt door in 2019 onder een GLB -pilot met de focus op bodem-, water- en klimaatmaatregelen.

Vroeg of laat bemesten? Een onderzoek

Wat is beter, vroeg of laat bemesten? Dat wilden de twintig deelnemers van het tweejarige project 'Bodemafhankelijk bemesten' wel eens weten. In 2018 zijn ze samen met WLD, Zegveld en PPP Agro advies met het project gestart om meer te leren over het verminderen van uitspoeling en emissie van nutriënten in het veenweidegebied naar water en lucht.

In 2018 is bijgehouden wanneer ze mest uitreden en waarom. Ze hadden allen een temperatuursensor in het land staan om het moment van bemesten meer af te kunnen stemmen met de juiste bodemtemperatuur. Aan het einde van het jaar is met elkaar gediscussieerd over verschillende factoren die invloed hebben op de benutting van toegediende mest in de vorm van grasopbrengst en stikstofverlies. In 2019 is het meten van de temperatuur, bodemtemperatuur en -vochtigheid doorgezet en worden er bij de deelnemers diverse proeven gedaan met vroeg-laag bemesten.

Samen met onze vrijwilligers

Het versterken van plattelandsnatuur en daarmee de activiteiten van de vereniging kunnen niet worden uitgevoerd zonder de enthousiaste bijdrage van de vrijwilligers.

Zij zetten zich o.a. in voor monitoren van botanische randen, beschermen van nesten, bepalen van broedsucces van weidevogels, controleren boerenlandpaden, aflezen van peilbuizen, plaatsen en weghalen van plakstrips. En dat is nog maar een greep uit de vele werkzaamheden die door onze vrijwilligers worden uitgevoerd...

We zijn hen heel dankbaar!

Alle vrijwilligers nu goed zichtbaar in het veld

Water, Land & Dijken heeft alle vrijwilligers een warm fleecvest cadeau gegeven voor hun inzet. Zo zijn ze goed herkenbaar in het veld. En bij gure dagen houdt het vest ze lekker warm!

Slotavond

Net als elk jaar sloten we ook in 2018 het weidevogelseizoen officieel af met een mooie slotavond voor boeren en vrijwilligers. Dit jaar presenteerden de veldcoördinatoren kaarten met de weidevogelresultaten in de gebieden. De aanwezigen bogen zich in groepjes over de kaarten en wisselden met elkaar de ervaringen die ze dit seizoen hadden opgedaan.

Dirk Osinga wint gouden grutto-pul

Dirk Osinga van Zorgboerderij Noorderhoeve in Schoorl won in 2018 de 'Gouden Grutto Pul'. Water, Land & Dijken reikt deze trofee jaarlijks uit aan een boerenbedrijf dat zich het meest onderscheidde in weidevogelbescherming.

"Ik ben blij verrast en het is ontzettend leuk dat op deze manier de inzet van onze groep waardering krijgt", zegt Dirk Osinga. "We hebben vanaf het moment dat we de plas-dras inrichtten steeds ieder jaar het aantal weidevogels bij ons zien groeien". De twee vrijwilligers Janny Snijder en Ineke Ketelaar beamen dat: "Ja en daar genieten we enorm van, alles voor de weidevogels."

De jury prees Dirk Osinga als een zeer bevoegen natuurman die op zijn bedrijf op veel manieren aan bescherming van weidevogels doet. Zo zet

hij een deel van zijn weilanden gedeeltelijk onder water. "Een echt voedselwalhalla voor de weidevogels", zegt Osinga daarover. Hij maait pas laat in het seizoen zodat jonge vogels op kunnen groeien in het hoge gras, en zorgt voor kruidenrijk grasland. Dit biedt de vogels voedsel en veiligheid.

"Het aantal weidevogels op het bedrijf van Dirk Osinga neemt toe sinds 2015. Hij legde een raster aan om vossen weg te houden bij de meest weidevogelrijke percelen. Ook dat droeg flink bij aan het succes," zegt jurylid Theo de Wit.

Het landschap in ons werkgebied wordt hoog gewaardeerd door bewoners en bezoekers. Landbouw is de belangrijkste drager van dat landschap. Water, Land & Dijken vindt het belangrijk dat er een goede stad-platteland en boer-burger relatie is. We zorgen daarom voor educatief aanbod en stimuleren kleinschalige plattelandsrecreatie.

De boerderij als leslokaal

Water, Land & Dijken is organisator van twee boerderijeducatieprojecten en een Natuur- en Milieu Educatie-lesprogramma. We vinden het namelijk belangrijk dat kinderen een reëel beeld krijgen van de oorsprong van voedsel, van de landbouw, de natuur en hun omgeving.

In 2018 zijn via onze educatieprojecten ruim 4.000 basisschoolkinderen naar een educatieboerderij geweest.

Allemaal gecertificeerd!

Voor de educatieboerderijen gelden er eisen op het gebied van veiligheid, hygiëne en educatieve vaardigheden. In 2018 hebben alle educatieboerderijen van Water, Land & Dijken een certificeringstraject doorlopen. Ze ontvingen daarna het officiële landelijke keurmerk Boerderijeducatie.

Boerenlandpad populair

In ons werkgebied zijn meerdere boerenlandpaden. Dit zijn wandelroutes die door de weilanden lopen. Water, Land & Dijken maakt de afspraken met de boeren over het onderhouden van de wandelpaden en de markeringen. Onze vrijwilligers lopen regelmatig de routes om te kijken of de routes goed beloopbaar zijn.

Om het aantal wandelaars in kaart te brengen zijn er in 2018 tellers geplaatst bij een aantal boerenlandpaden. Gebleken is dat er van deze paden veel gebruik gemaakt wordt. Zo werden er bijvoorbeeld op de Badkuiproute bij Broek in Waterland ca. 4000 wandelaars geteld.

Meer weten?

Wilt u meer weten over ons werk en de resultaten, en waar we de komende jaren aan werken?

Een overzicht van alle activiteiten staat op onze website. Het bestuur en de medewerkers vertellen er graag meer over.

De contactgegevens vindt u ook op de website.

Juni 2019

www.waterlandendijken.nl

